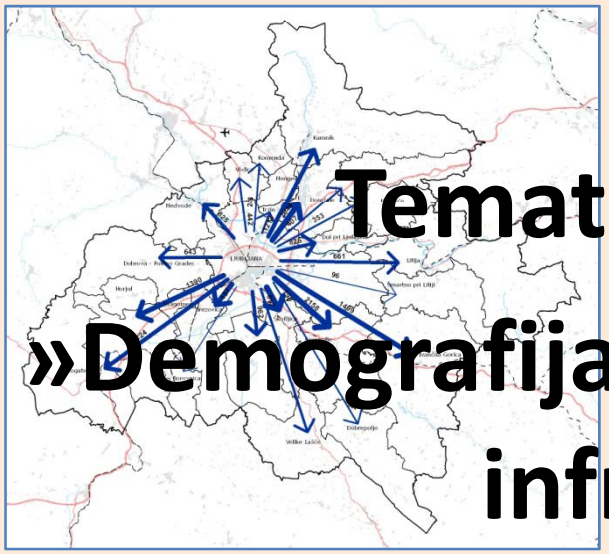

Tematska delavnica: »Demografija, poselitev, družbena infrastruktura«

Ljubljana, 28. januar 2009

Ljubljana, Gospodarsko razstavišče, Hala B, Dunajska 18

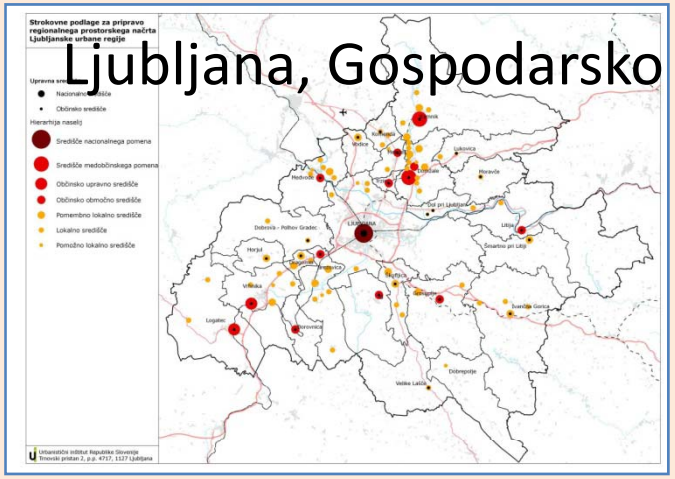

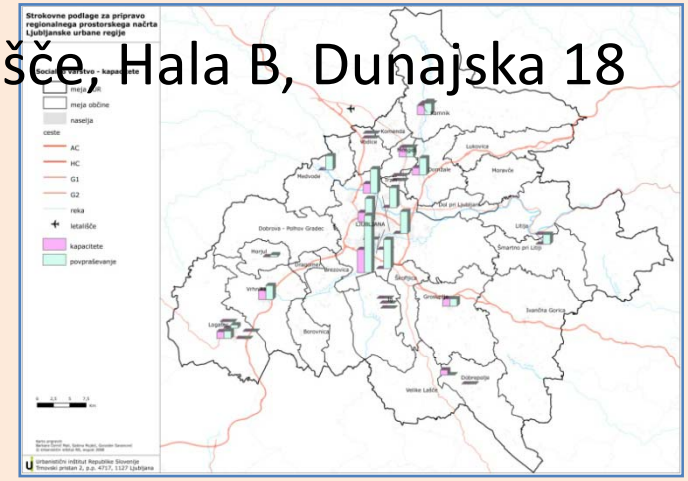

Tematska delavnica:
»Demografija, poselitev, družbena infrastruktura«
Ljubljana, 28. januar 2009

Analiza stanja
Področje: DEMOGRAFIJA

Aleksander Jakoš, univ. dipl. geog. in zgod.

NOVEJŠI DEMOGRAFSKI RAZVOJ SLOVENIJE

- NARAVNI PRIRAST JE RAZLIKA MED ŠTEVILOM ROJENIH IN UMRLIH
- RODNOST – ŠTEVILO ROJENIH
- SMRTNOST – ŠTEVILO UMRLIH

- ROJENI – PRETEKLI RAZVOJ (MATERE)
- SEDAJ (RODNOST)
- UMRLI – PRETEKLI RAZVOJ

VPLIV POSAMEZNIH DEJAVNIKOV NA GIBANJE ŠTEVILA PREBIVALCEV SLOVENIJE: MIGRACIJE DRŽAVLJANOV SLOVENIJE, MIGRACIJE TUJCEV IN NARAVNI PRIRAST

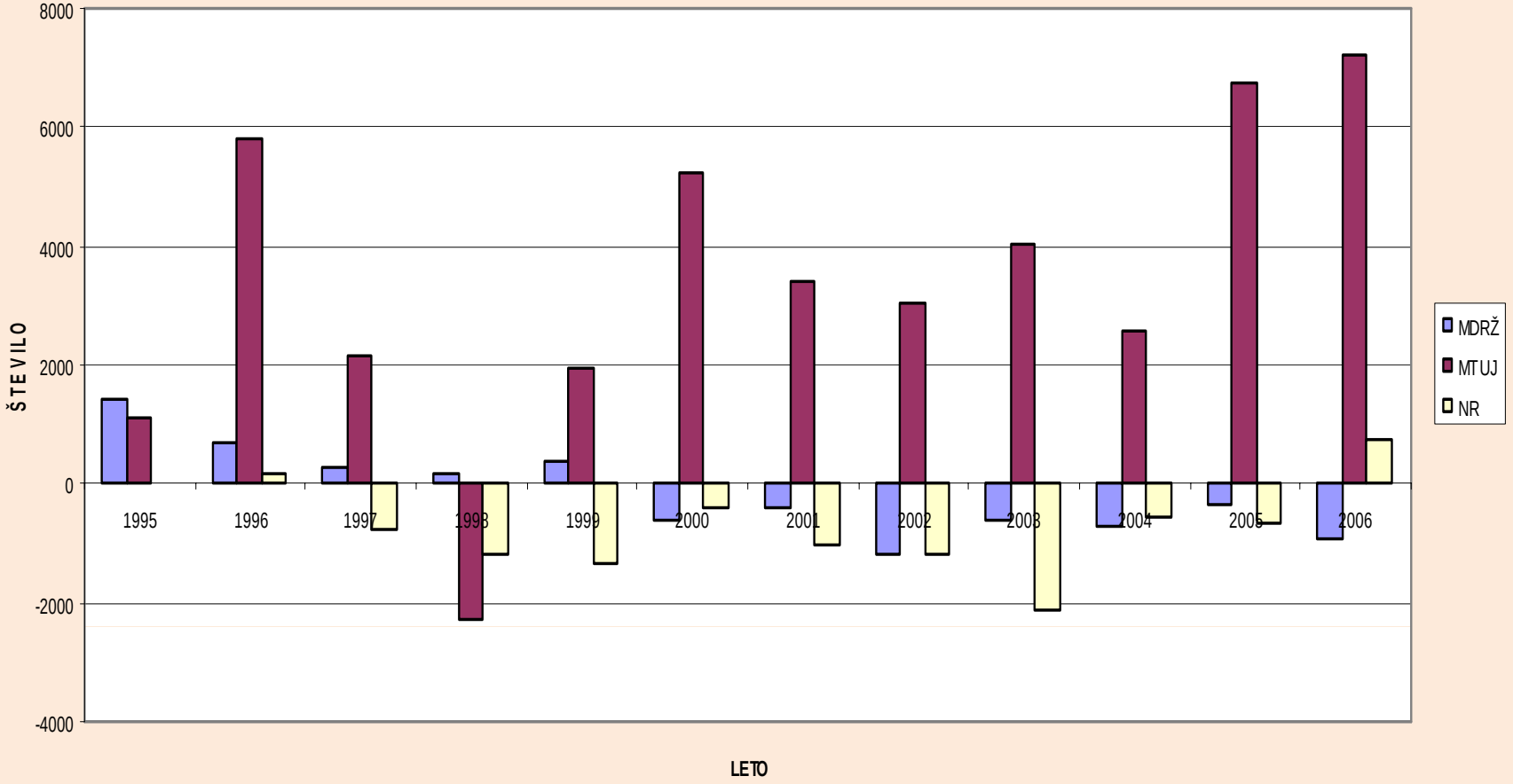

NARAVNI PRIRAST V SLOVENIJI

LETO	ROJENI	UMRLI	NARAVNI PRIRAST
1997	18165	18928	- 763
1998	18856	19039	- 1 183
1999	17533	18885	- 1 352
2000	18180	18588	- 408
2001	17477	18508	- 1 031
2002	17501	18701	- 1 200
2003	17321	19451	- 2 130
2004	17961	18523	- 562
2005	18157	18825	- 668
2006	18932	18180	+ 752
2007	19823	18584	+ 1 239

STAROSTNA SESTAVA PREBIVALSTVA SLOVENIJE 31. 3. 2008

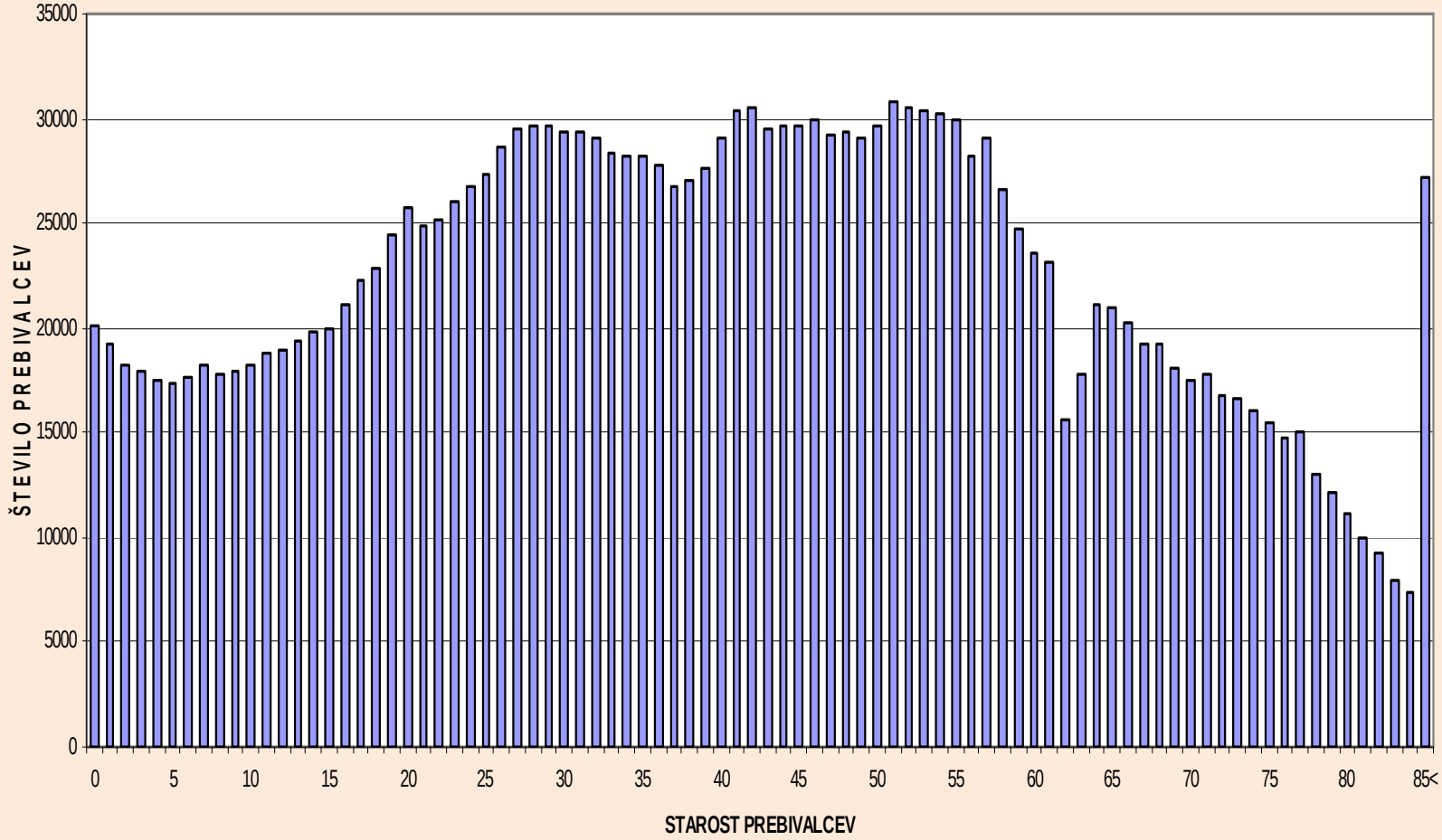

OCENA ŠTEVILA ŽENSK V NAJBOLJ RODNI DOBI (20-34 LET) V SLOVENIJI
(glede na izhodišče 31. 12. 2007) (Vir: SURS)

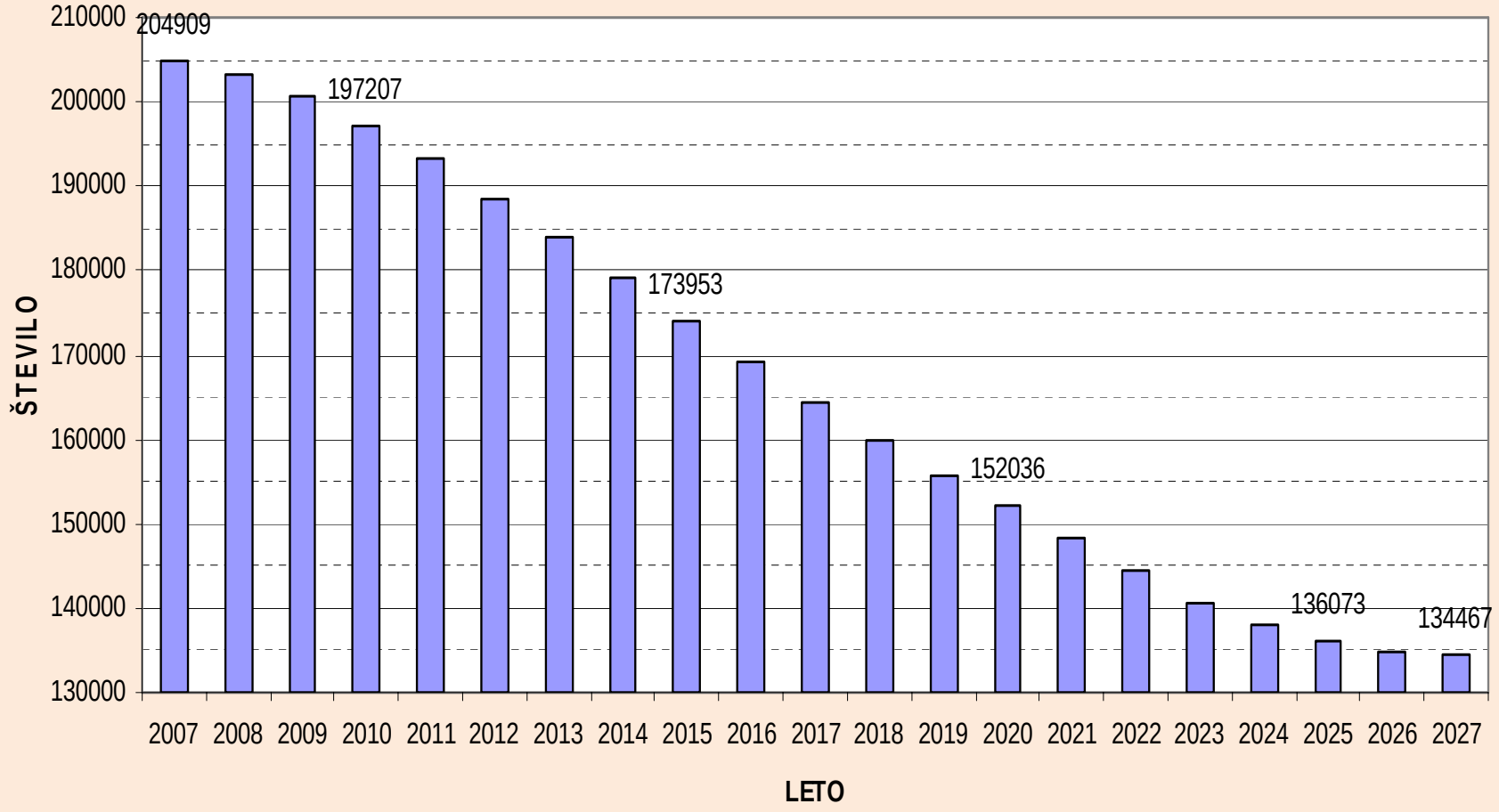

NARAVNI PRIRAST V LUR - u

LETO	ROJENI	UMRLI	NARAVNI PRIRAST
1997	4583	4029	554
1998	4495	4058	437
1999	4405	4088	317
2000	4735	4007	728
2001	4380	3935	445
2002	4521	3963	558
2003	4490	4210	280
2004	4749	4051	698
2005	4939	4126	813
2006	5234	4041	1193

PREBIVALSTVO LUR - a 31. 3. 2008

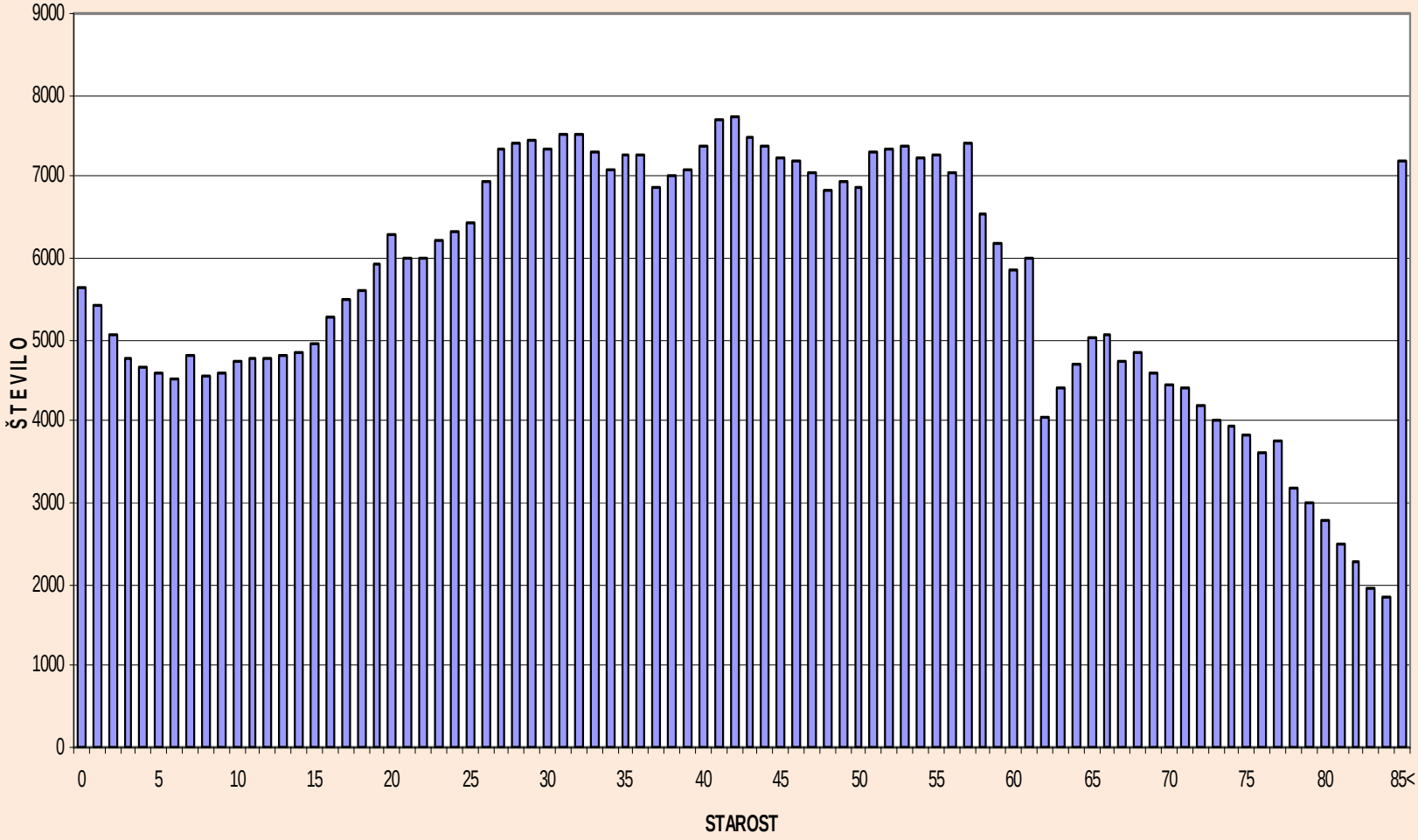

RAZLIKA V STAROSTNI SESTAVI PREBIVALSTVA MOL-a IN OSTALIMI OBČINAMI LUR-a

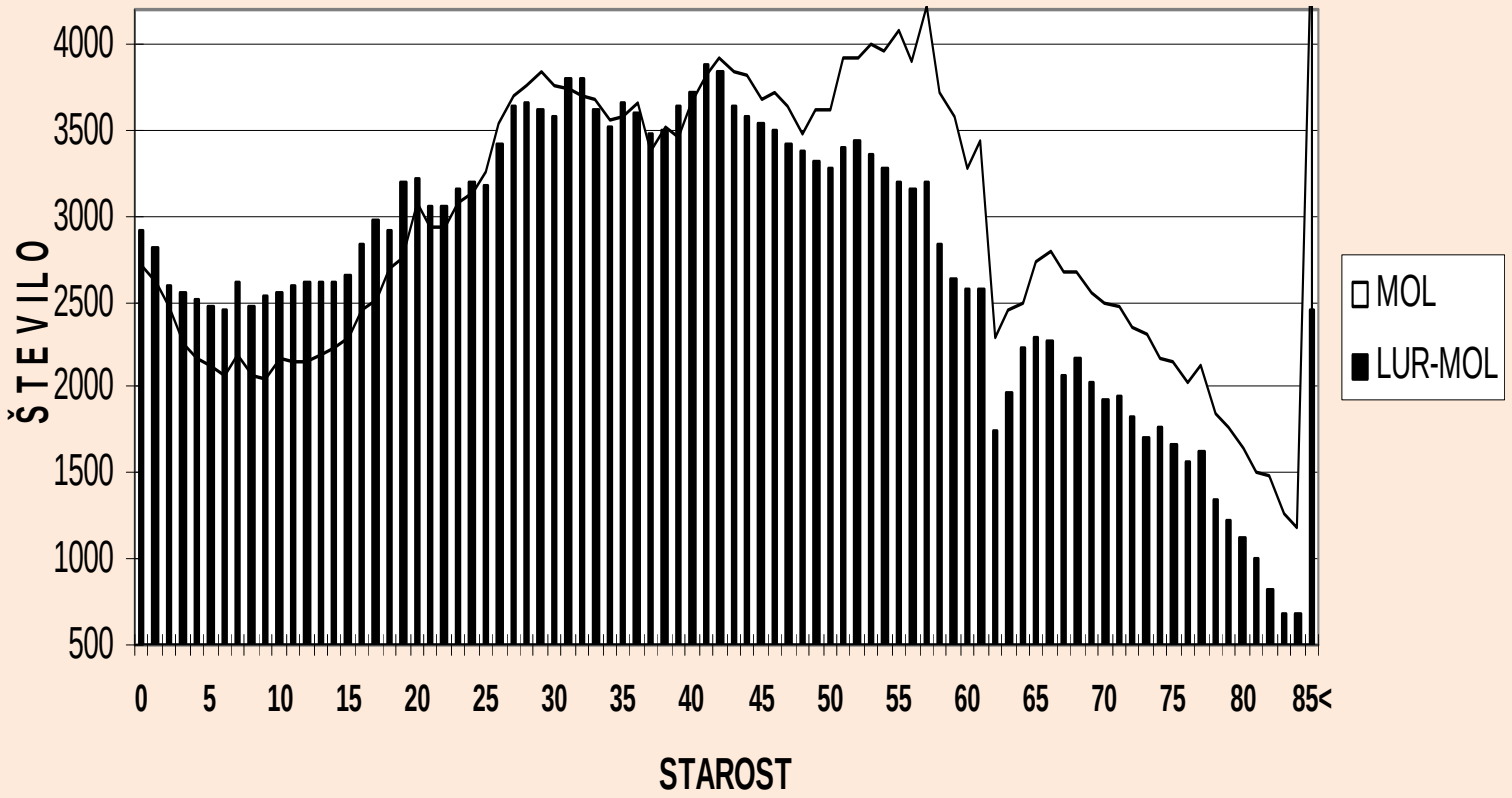

ŠTEVILO ŽENSK V STAROSTI 0 DO 49 LET V OBČINAH LUR-a BREZ mol-A

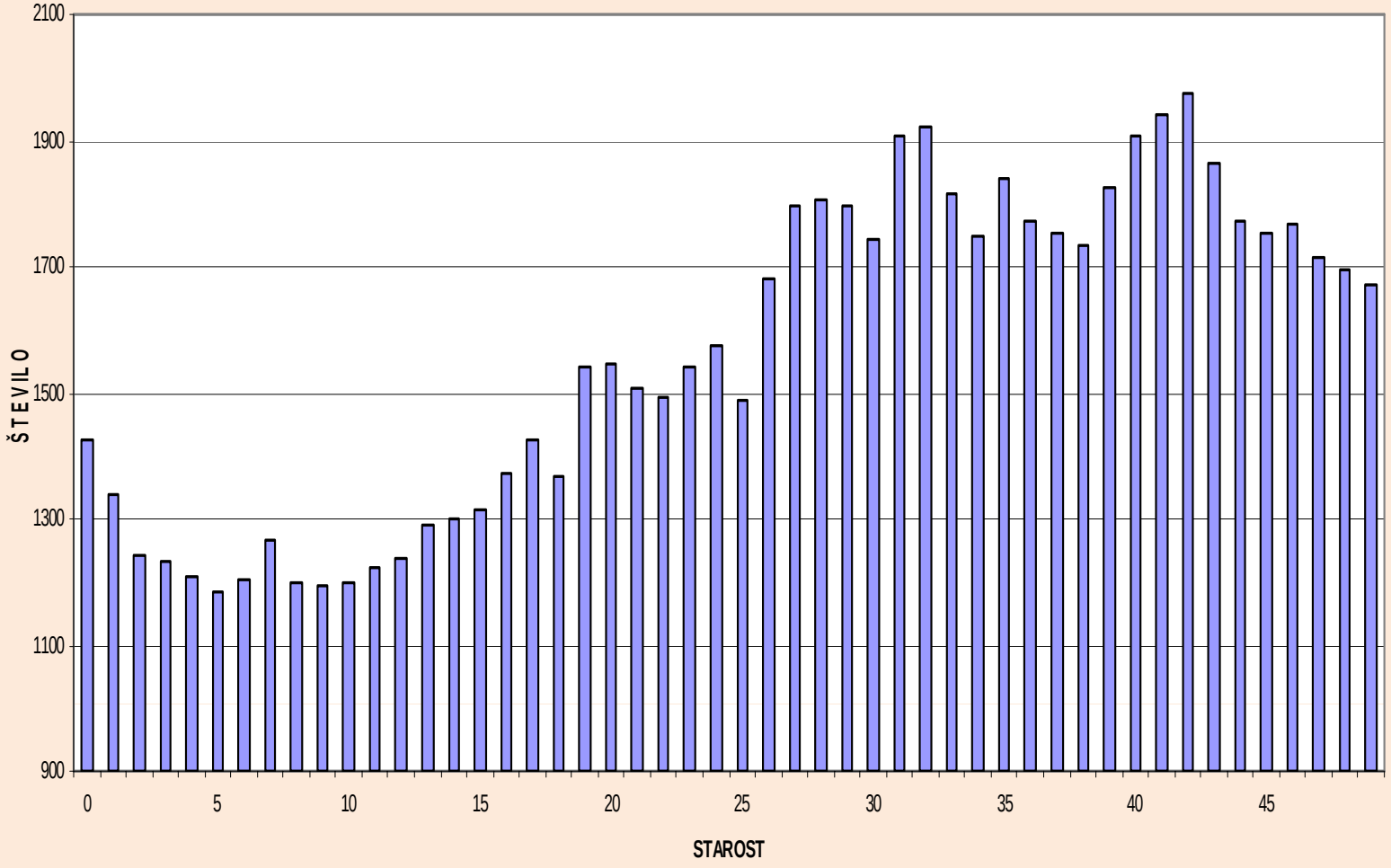

ŠTEVILO ŽENSK V STAROSTI 0 DO 49 LET V MO LJUBLJANA

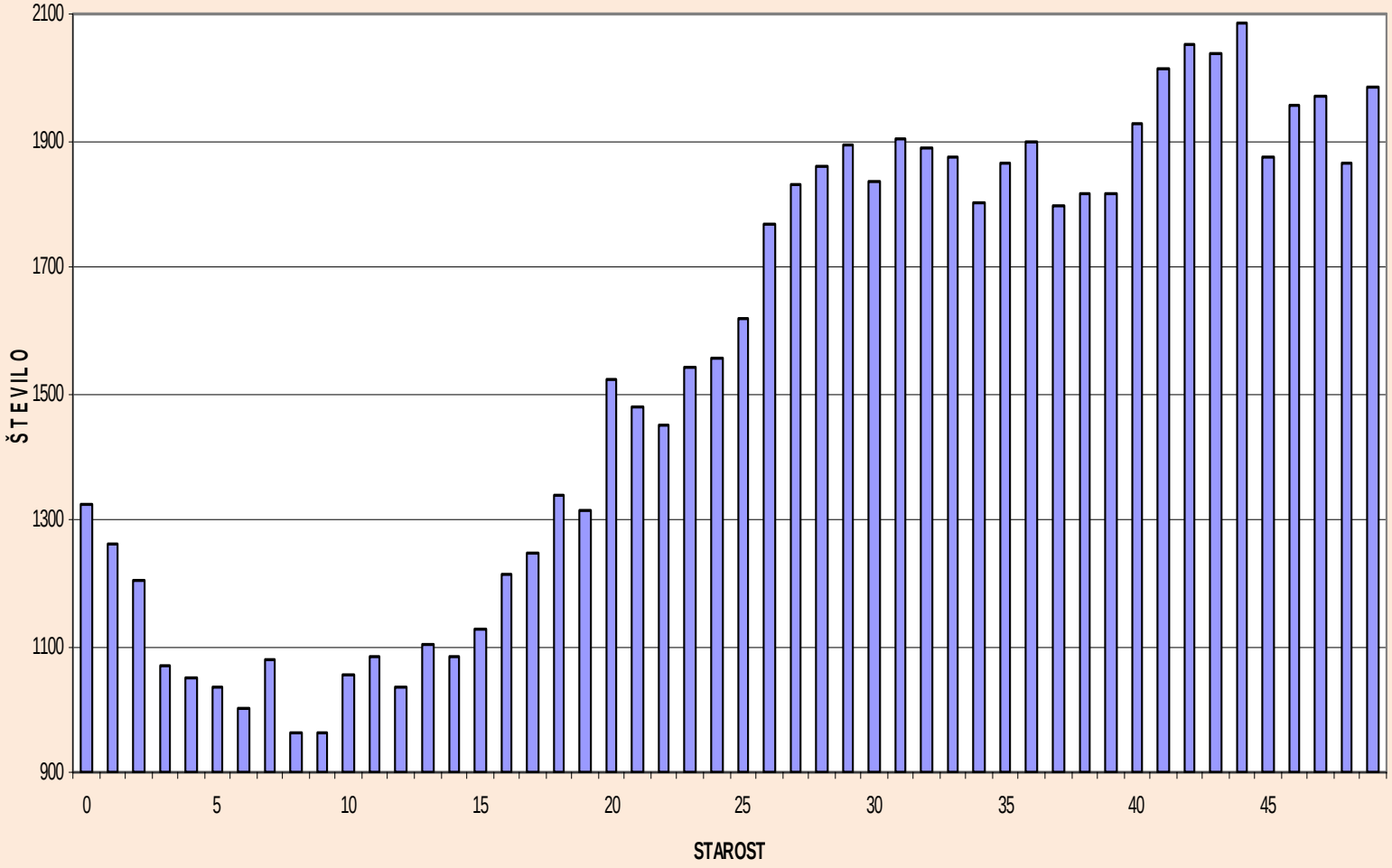

PRIMERJAVA PROJEKCIJE PREBIVALSTVA PO NARAVNI RASTI ZA MOL IN LUR BREZ MOLA

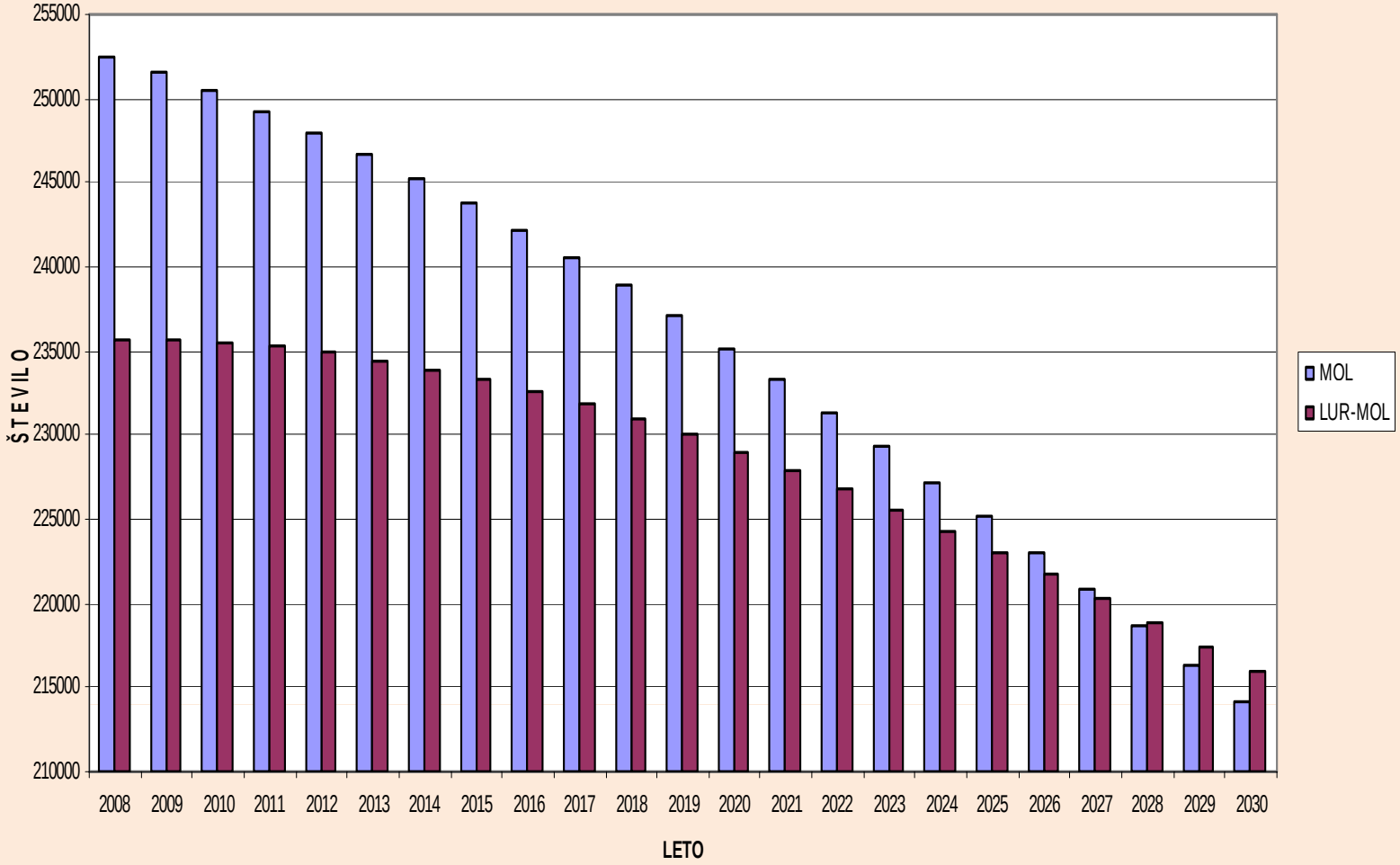

LUR OBČINE: PROJEKCIJA PREBIVALSTVA PO NARAVNI RASTI
INDEKS GIBANJA ŠTEVILA PREBIVALCEV V LETU 2030

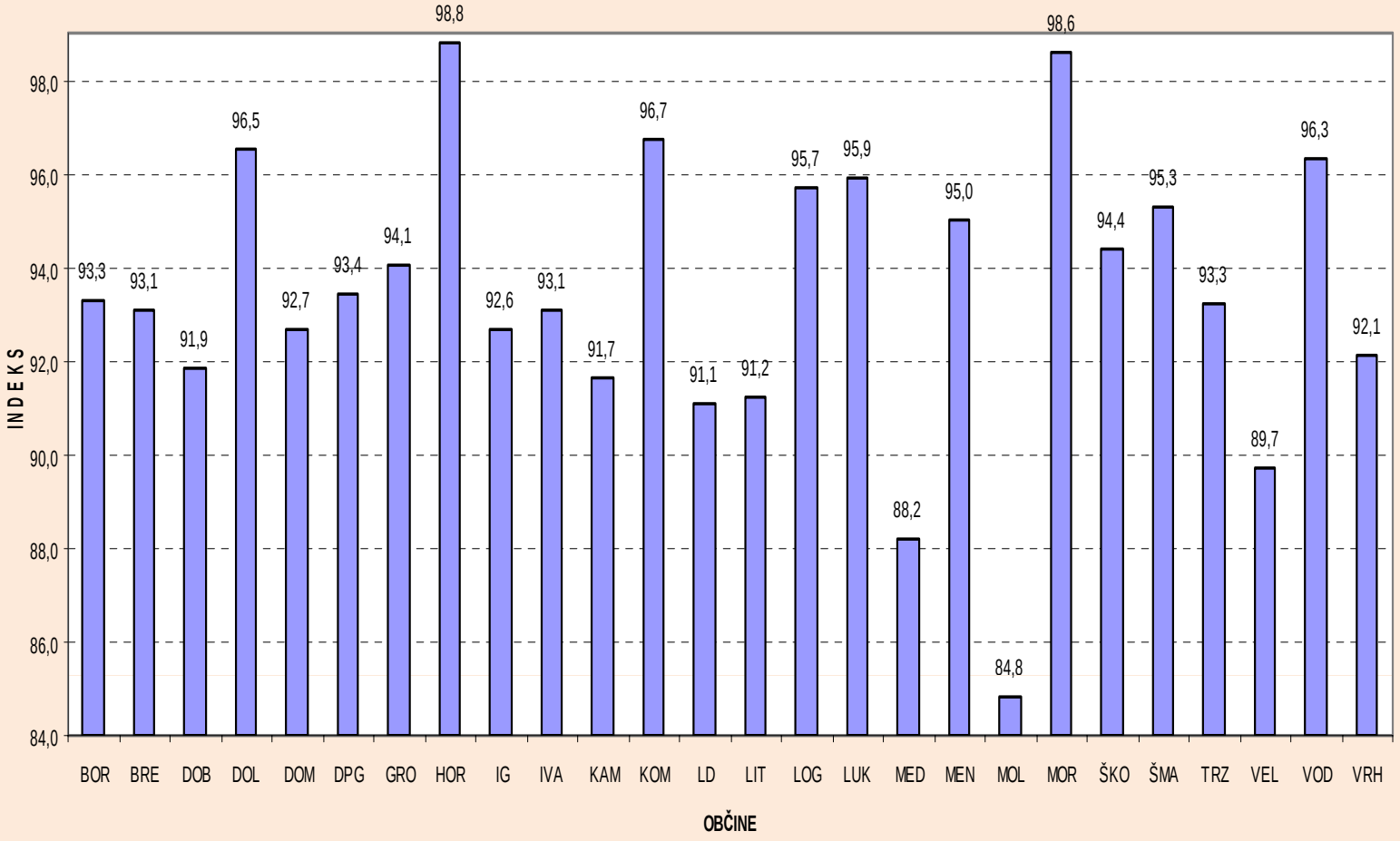

MIGRACIJE

- PREBIVALCI VSI 510 663 (31.3.2008)
- DRŽAVLJANI SLO 488 136
- TUJCI 22 527

MIGRACIJE

- LUR – POZITIVNI MIGRACIJSKI SALDO
- DRŽAVLJANOV SLOVENIJE 1155 V OBDOBJU 1991 – 2006 (72 LETNO)

- LUR – POZITIVNI MIGRACIJSKI SALDO
- MEDDRŽAVNIH MIGRACIJ 9735 V OBDOBJU 1995-2006 (811 LETNO)

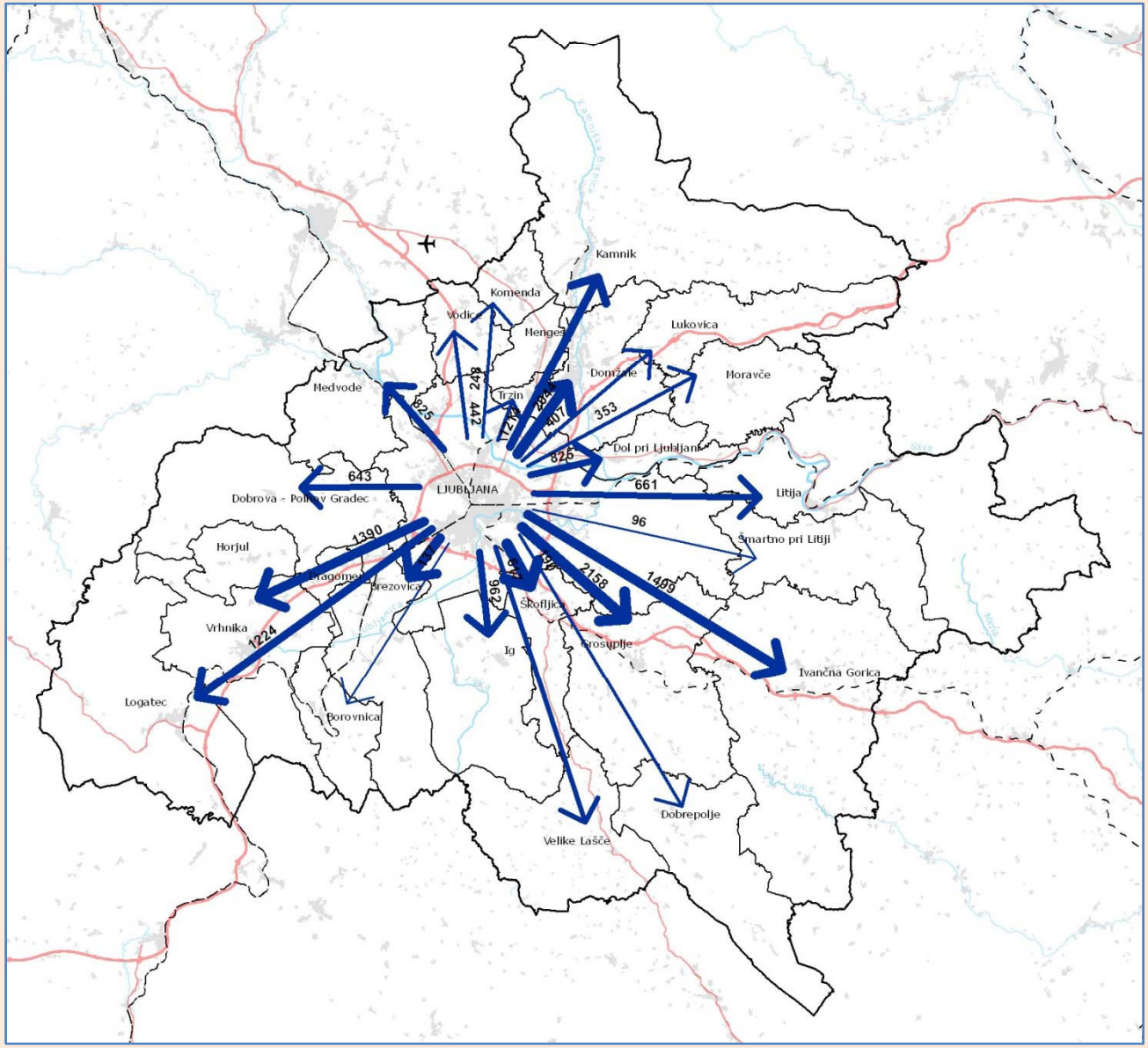
Kamnik
Komenda
Vodice
Mengeš
Lukovica
Domžale
Moravče
Medvode
Trzin
Dol pri Ljubljani
LJUBLJANA
Litija
Dobrova - Polhov Gradec
Šmartno pri Litiji
Horjul
Dragomer
Brezovica
Škofljica
Vrhnika
Grosuplje
Ig
Ivančna Gorica
Logatec
Borovnica
Dobrepolje
Velike Lašče
643
661
825
1390
2158
1499
1224
96
353
407
442
248

PLANIRANJE V POGOJIH DEMOGRAFSKE STAGNACIJE

Nove demografske razmere zahtevajo tudi nov pristop v planiranju. Najbolj pomembno je, da ne pogojujemo razvoja z rastjo števila prebivalcev, kajti v tem primeru smo že v izhodišču dolgoročno neuspešni.

Prav rast števila prebivalcev je bila v planiranju zelo dolgo neko gibalo planiranja razvoja in glede na neko oceno bodoče rasti števila prebivalcev so se »planirale - preračunavale« vse ostale dejavnosti. Visok indeks rasti števila prebivalcev je bil sinonim za uspešno planiranje in razvoj. Ob takem pojmovanju razvoja, ki je bilo praktično istovetno z rastjo števila prebivalcev, smo sedaj pred pravo črno luknjo.

Pri planiranju moramo veliko večjo pozornost nameniti dviganju kvalitete življenja. Planiramo namreč za bodoče generacije, ki prihajajo in bodo prihajale, čeprav se bo skupno število prebivalcev zniževalo. V Sloveniji bomo vsako leto imeli vsaj petnajst tisoč novih otrok, novih šolarjev, novih študentov, novih iskalcev zaposlitve itd.

Zavedati se moramo da danes mladi ne zasedejo več delovnega mesta staršev in se preselijo v njihovo stanovanje. Potrebujemo nova, drugačna delovna mesta, nova večja stanovanja, infrastrukturo prilagojeno novim časom tako glede standardov kot tudi novim načinom preživljanja prostega časa. Nekoliko parafrizirano rečeno: **Planirati moramo za vsako leto 15 000 novih prebivalcev in ne vsako leto za 10 000 nižje število prebivalcev!**

Tematska delavnica:
»Demografija, poselitev, družbena infrastruktura«
Ljubljana, 28. januar 2009

Analiza stanja
Področje: POSELITEV

mag. Luka Mladenovič, univ. dipl. inž. arh.

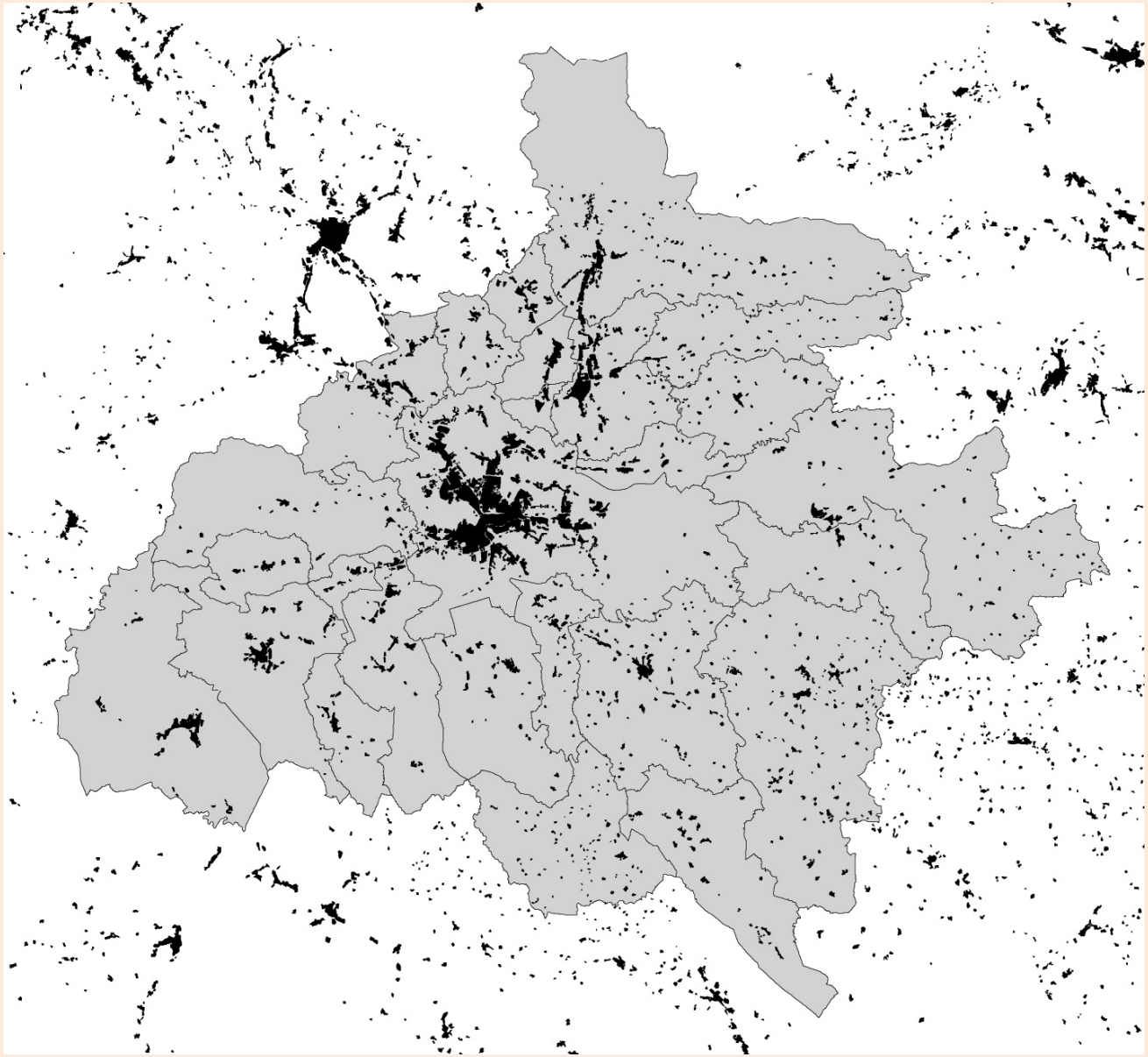

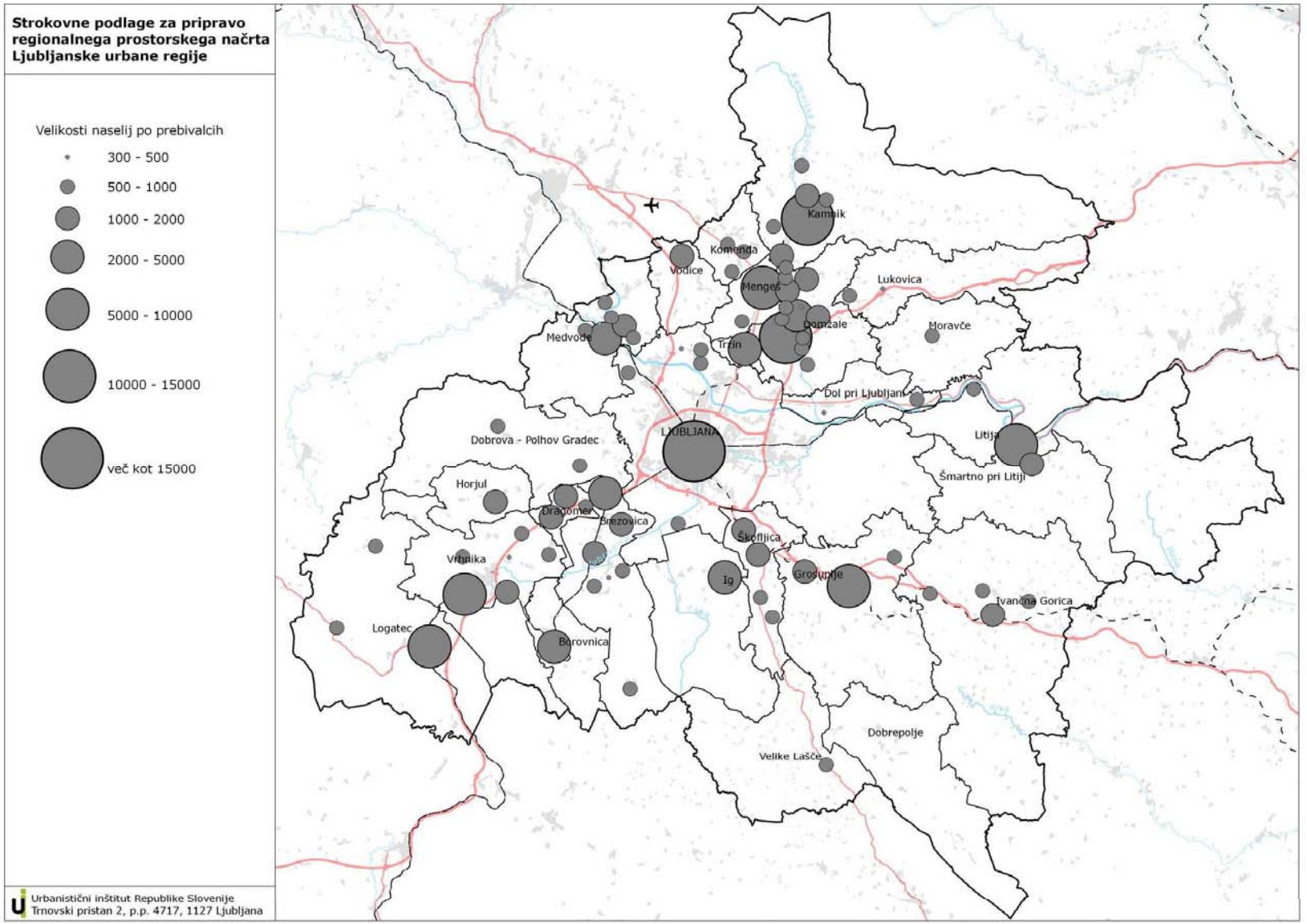
Strokovne podlage za pripravo regionalnega prostorskega načrta Ljubljanske urbane regije
Velikosti naselij po prebivalcih
300 - 500
500 - 1000
1000 - 2000
2000 - 5000
5000 - 10000
10000 - 15000
več kot 15000
Urbanistični inštitut Republike Slovenije
Trnovski pristan 2, p.p. 4717, 1127 Ljubljana
Kamnik
Komenda
Vodice
Lukovica
Menges
Domzale
Moravče
Medvode
Trzin
Dol pri Ljubljani
LJUBLJANA
Litija
Dobrova - Polhov Gradec
Šmartno pri Litiji
Horjul
Brezovica
Škofljica
Vrhnika
Ig
Grosuplje
Ivančna Gorica
Logatec
Borovnica
Dobrepolje
Velike Lašče

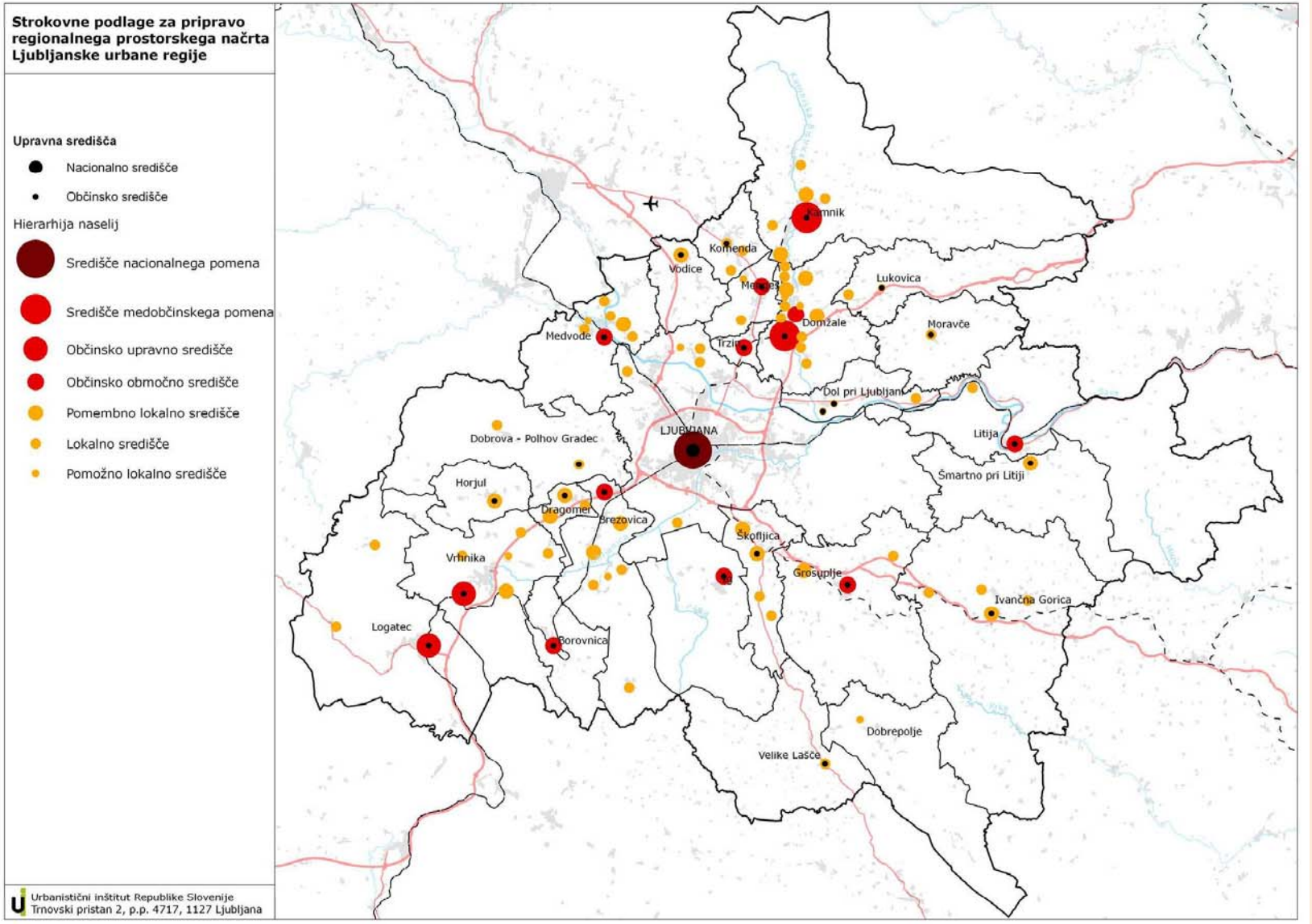
Strokovne podlage za pripravo regionalnega prostorskega načrta Ljubljanske urbane regije
Upravna središča
Nacionalno središče
Občinsko središče
Hierarhija naselij
Središče nacionalnega pomena
Središče medobčinskega pomena
Občinsko upravno središče
Občinsko območno središče
Pomembno lokalno središče
Lokalno središče
Pomožno lokalno središče
Urbanistični inštitut Republike Slovenije
Trnovski pristan 2, p.p. 4717, 1127 Ljubljana
Kamnik
Komenda
Vodice
Lukovica
Domžale
Moravče
Medvode
Dol pri Ljubljani
LJUBLJANA
Litija
Dobrova - Polhov Gradec
Šmartno pri Litiji
Horjul
Dragomer
Brezovica
Škofljica
Vrhnika
Grosuplje
Ivančna Gorica
Logatec
Borovnica
Dobrepolje
Velike Lašče

Sanje o hiši na podeželju

Suburbana resničnost

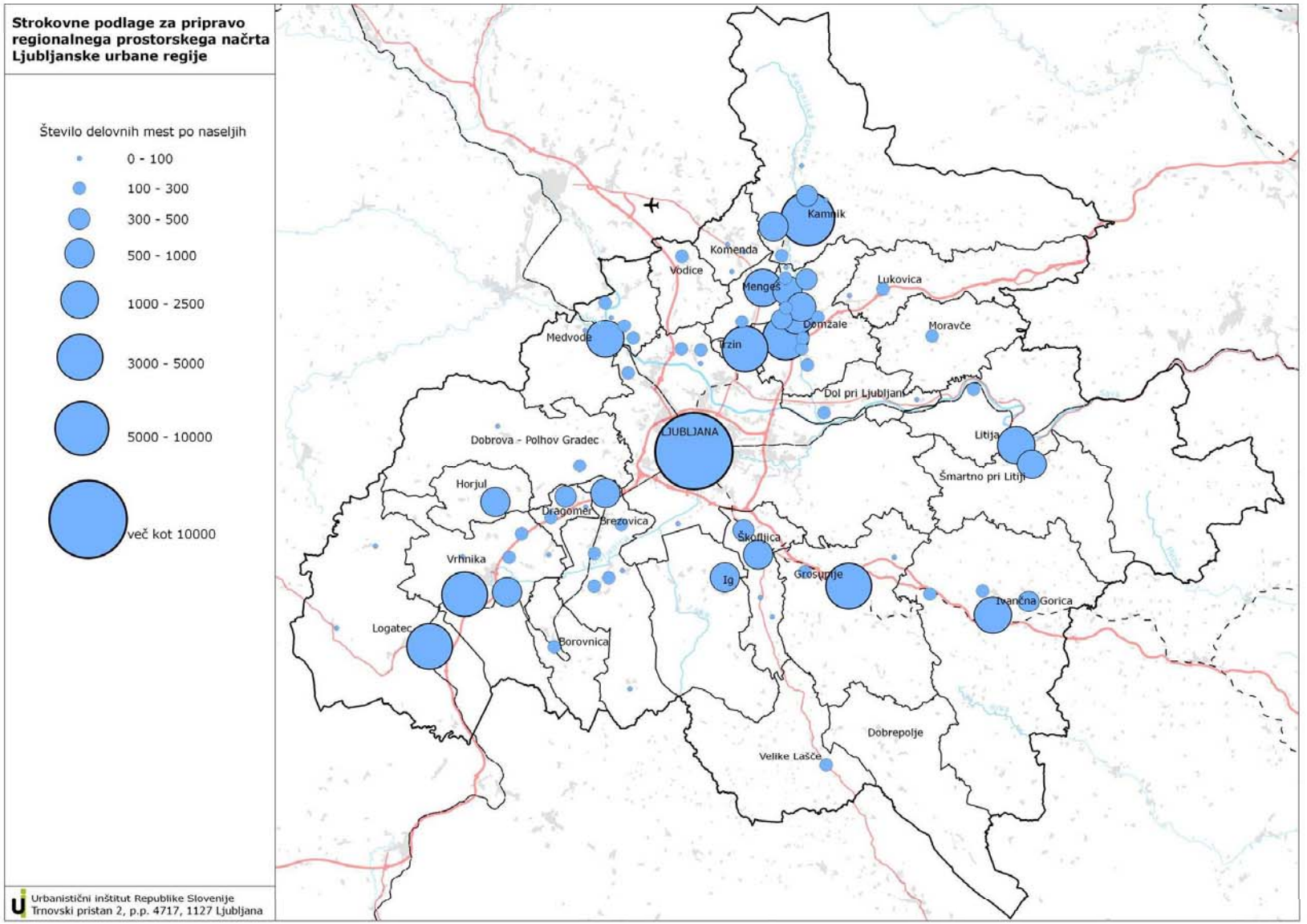
Strokovne podlage za pripravo regionalnega prostorskega načrta Ljubljanske urbane regije
Število delovnih mest po naseljih
0 - 100
100 - 300
300 - 500
500 - 1000
1000 - 2500
3000 - 5000
5000 - 10000
več kot 10000
Urbanistični inštitut Republike Slovenije
Trnovski pristan 2, p.p. 4717, 1127 Ljubljana
Kamnik
Komenda
Vodice
Lukovica
Menges
Domzale
Moravče
Medvode
Trzin
Dol pri Ljubljani
LJUBLJANA
Litija
Dobrova - Polhov Gradec
Šmartno pri Litiji
Horjul
Dragomer
Brezovica
Škofljica
Vrhnika
Ig
Grosuplje
Ivančna Gorica
Logatec
Borovnica
Dobrepolje
Velike Lašče

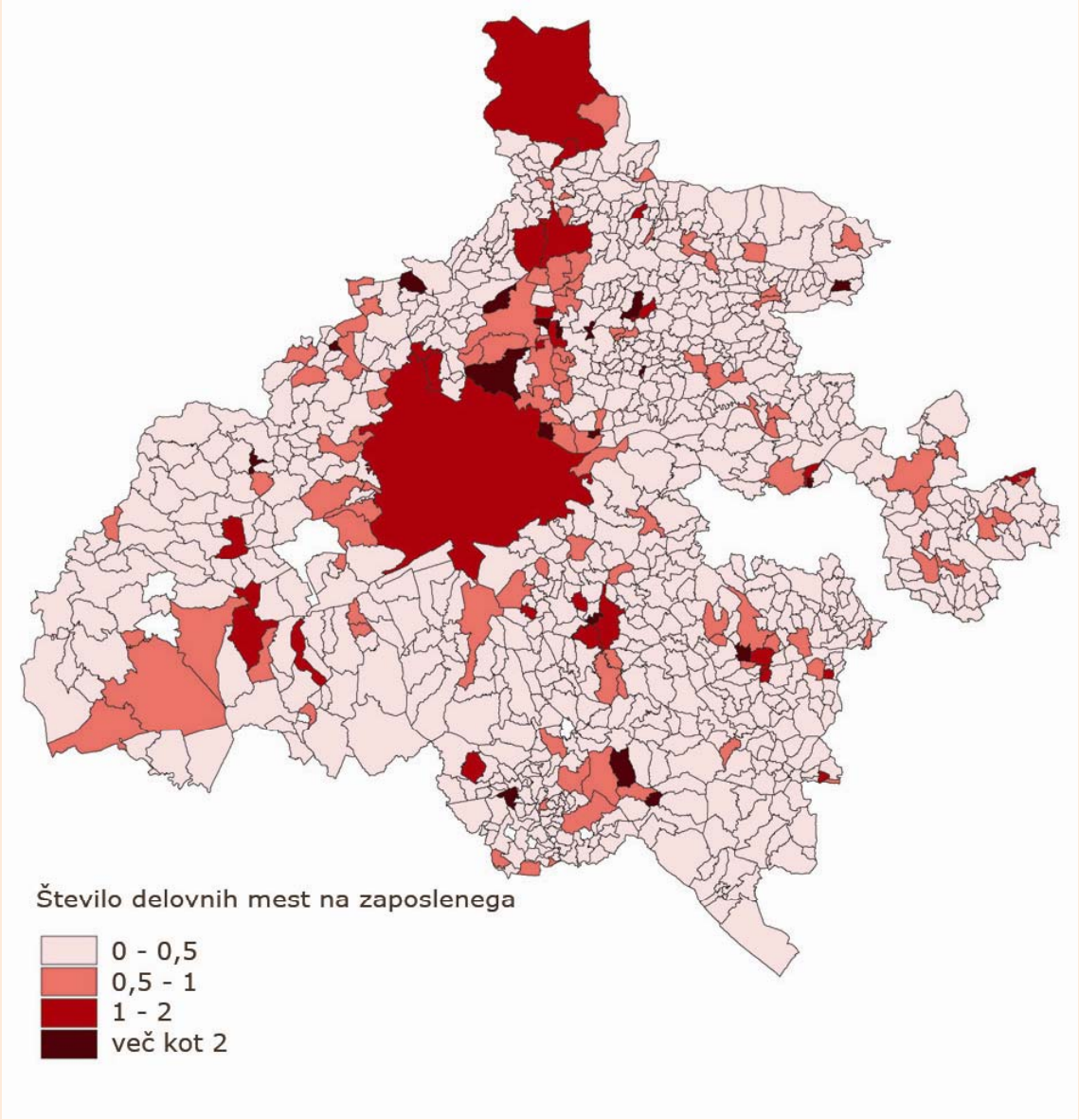
Število delovnih mest na zaposlenega
0 - 0,5
0,5 - 1
1 - 2
več kot 2

Ključne ugotovitve:

- Policentrični sistem poselitve v regiji ni primerno razvit.
- Poselitev se razpršuje, razvoj suburbanizacije prednjači pred urbanim razvojem.
- Delovna mesta so koncentrirana v Ljubljani in nekaj gospodarskih conah.
- Dostopnost oskrbe se oži na uporabnike osebnih avtomobilov.

Tematska delavnica:
»Demografija, poselitev, družbena infrastruktura«
Ljubljana, 28. januar 2009

Analiza stanja
Področje: DRUŽBENA INFRASTRUKTURA

mag. Barbara Černič Mali, univ. dipl.ekon.

Analiza družbene javne infrastrukture

Definicija:

- Družbena javna infrastrukturo so prostorske ureditve ali objekti za dejavnosti vzgoje in izobraževanja, športa, zdravstva, socialnega varstva, kulture, javne uprave in verske dejavnosti. (definicija iz Strategije prostorskega razvoja Slovenije)

Cilji:

- »Zagotavljanje kvalitete bivalnega okolja z ustrezno in racionalno infrastrukturno opremljenostjo, z razvito mrežo gospodarskih in storitvenih dejavnosti ter dostopnostjo do družbene javne infrastrukture« (v okviru Cilj 4, SPRS)
- »Razvoj omrežja javne družbene infrastrukture razvija v skladu z omrežjem ustrezno opremljenih središč, ki omogočajo vsem prebivalcem udobno, cenovno ugodno, varno in okoljsko sprejemljivo dostopnost do javnih funkcij, delovnih mest, storitev in znanja« (po SPRS)
- Delujoče somestje - »V regiji zagotoviti takšen prostorski razvoj, ki bo hkrati omogočal dobro dostopnost javnih storitev in bližino ohranjene narave ter kulturne dediščine vsem prebivalcem regije« (Cilj 13.1 RRP LUR 2007-2013)

Vzgoja in izobraževanje
Predšolska vzgoja

- Umestitev sledi poselitvi. Prostore za predšolsko vzgojo v novih soseskah lahko urbanistično strateško načrtovanje le predvidi, zagotavljanja prostora in omrežja pa je v pristojnosti lokalnih skupnosti.
- v starostni skupini 1 do 5 let je v LUR skupno 23.924 otrok, v 182 vrtcih na je vključenih 17.904 otrok oz. 75% (2006)
- velike razlike med občinami (NPR 29% v občini Dol pri Ljubljani, do 94% v MOL Ljubljana)
- vrtci ostajajo (javni in zasebni) v praksi edina uradna institucionalna oblika varstva in predšolske vzgoje, ki je staršem dejansko na voljo, kljub danim zakonskim možnostim pa

Ključni problemi

- pomanjkanje kapacitet
- premalo površin za zunanja igrišča (predvsem MOL)
- zmogljivosti ne ustrezajo nujno lokalnim razmeram (število otrok, starostna struktura)

Osnovne šole

Cilji

- Na področju osnovnošolskega izobraževanja ni posebnega nacionalnega programa oz. strategije.
- Cilji zapisani v občinskih razvojnih strategijah in programih občin LUR so si med seboj precej podobni

Analiza stanja

- Na območju LUR 165 osnovnih šol z 42.426 učencev.
- Približno tretjina osnovnih šol je na območju MOL-a, obiskuje jih nekaj manj kot polovica učencev LUR

Ključni problemi

- v MOL kapacitete osnovnih šol še zadoščajo (ponekod so prisotna neskladja med danostmi in potrebami)
- velik del ostalih občin v LUR že ima / pričakuje probleme zagotavljanja zadostnih kapacitet (v prihodnosti bo podobno kot sedaj vrtci)
- Razlika je le v časovnem zamiku - s pomanjkanjem kapacitet OŠ se srečujejo tiste občine, ki so glavni dotok novih prebivalcev doživele nekoliko prej (npr. Domžale, Medvode, Kamnik), občine v katere so se mlade družine priselile v zadnjih letih zaenkrat občutijo večje pomanjkanje kapacitet vrtcev kot pa osnovnih šol.
- Le ena občina z izrazitim viškom kapacitet

Srednje šole

Analiza stanja

- V skupno 45 javnih srednjih šolah LUR vpisanih 25.484 dijakov
- Izrazita centralizacija
  - 90% dijakov LURa obiskuje šole na območju MOL.
  - 88% srednjih šol v LURu je lociranih na območju MOLa (izven MOL le 5 odprtega tipa)
  - presežek vpisanih dijakov nad tistimi, ki imajo v Ljubljani tudi stalno prebivališče je skoraj 11,000

Ključni problemi

Območje MOL

- slabe povezave nekaterih šol z JPP,
- pomanjkanje učilnic, primanjkljaj rekreacijskih površin
- utesnjenost večjih lokacij v mestnem središču,

Občine LUR, ki imajo srednje šole:

- prostorska stiska oz. potreba po posodobitvi prostorov in spremljajočih objektov

Večina občin:

- velike dnevne migracije srednješolcev

Obseg dnevnih migracij dijakov na območje Ljubljane

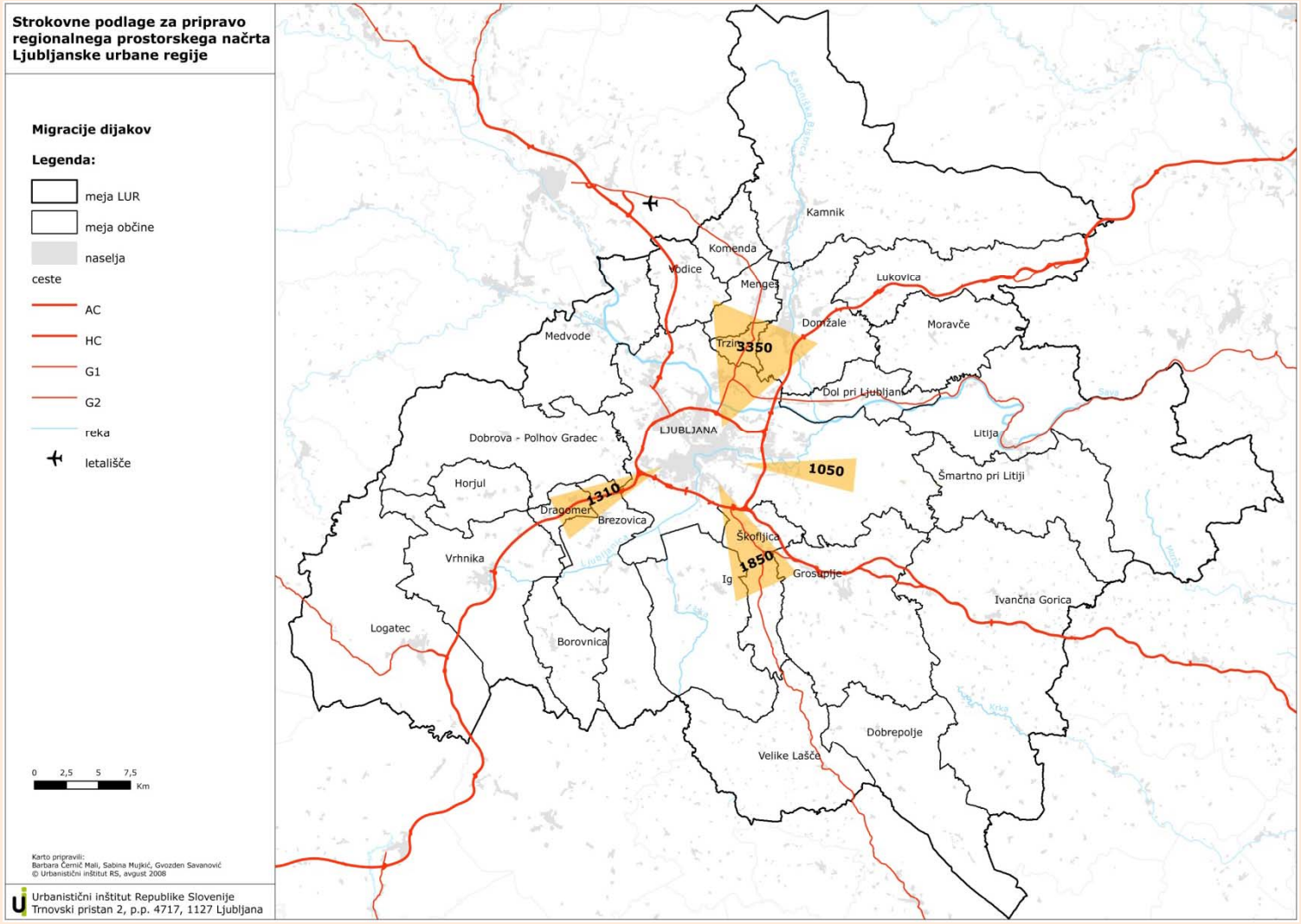

Višje in visoke šole, fakultete, inštituti

Visoko šolstvo in regionalizacija

- Pomemben koncept v nacionalnem programu visokega šolstva je regionalizacija; ustanavljanje regionalnih visokošolskih in inovacijskih središč je (1) opora lokalnemu gospodarskemu okolju, (2) izhaja in temelji na raziskovalno-razvojnih projektih, ki v tem okolju potekajo ter lahko pripomorejo k razvoju tehnološke ravni in napredku regije.
- Kot razvojna priložnost je razvoj višjih šol v okolici Ljubljane z močno povezavo z gospodarstvom opredeljen tudi v SWOT analizi RRP LUR 2007-2013

Analiza stanja:

- institucije pretežno skoncentrirane na območju MOL
- medtem, ko se povečuje število visokošolskih zavodov izven Univerze v Ljubljani, predvsem v drugih regijah, ostaja na območju LUR koncentrirano v Ljubljani.

Ključni problemi:

- prostorska stiska (potreba po izgradnji novih fakultet in visokih šol in dopolnitvi mreže univerzitetnih programov)
- pomanjkanje športnih in rekreacijskih površin,
- slaba povezanost v urbanem prostoru,
- slaba povezanost nekaterih lokacij z JPP.

Prostočasovne dejavnosti, šport in rekreacija

- Nacionalni program športa zajema celostno organizirano dejavnost športa, to je športno vzgojo, športno rekreacijo, kakovostni in vrhunski šport ter šport invalidov, ki je v javnem interesu in se financira iz javnih sredstev.

Standardi

- Nacionalni program športa predvideva, da bi v Sloveniji z izgradnjo mreže športnih objektov in površin namenjenih vsem kategorijam prebivalstva razpolagali z 0,5m² pokritih in 3,0m² odprtih športnih površin na prebivalca.

Ključni problemi

- Pomanjkanje zadostnih površin za izvajanje dejavnosti športa in rekreacije
- MOL potrebuje infrastrukturo državne prestolnice, sedanji kompleksi za vrhunska športna tekmovanja so umeščeni na lokacijah, ki nimajo razvojnih možnosti. Pokritost mesta z športno infrastrukturo je pomanjkljiva in ne izkorišča potenciale za oblikovanje programskih središč v urbanem prostoru,
- Javno dostopna športno-rekreacijska mreža kot del socialne infrastrukture izginja iz prostora kjer jo izrivajo druge, tržno donosnejše rabe.
- druge občine LUR pretežno zunanja športna igrišča v okviru šol
- Pomanjkanje otroških igrišč v občinskih središčih z velikim številom novih mladih družin
- Maloštevilni športni centri v LUR izven MOL

Lokacije športnih centrov v območju LUR

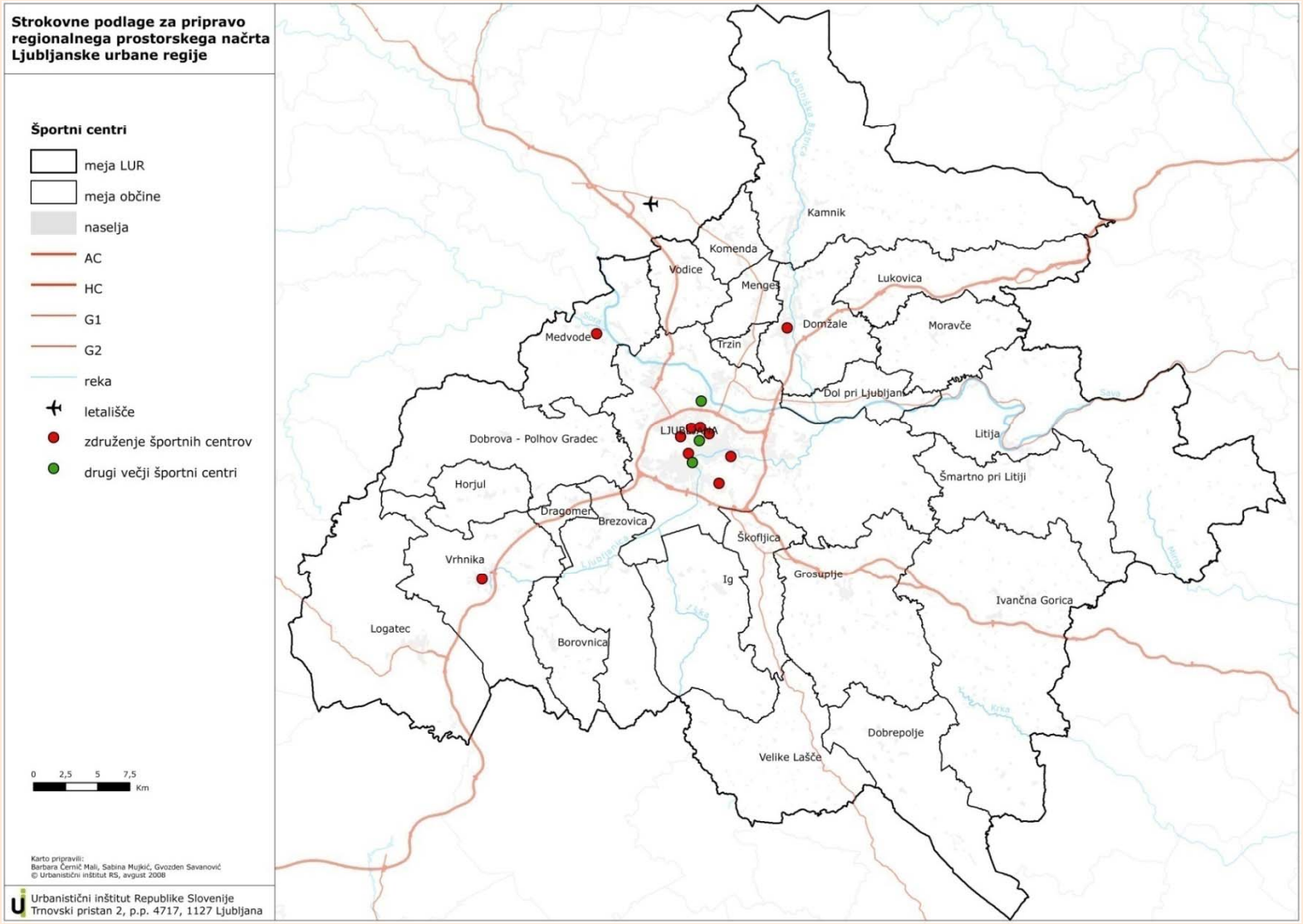

Zdravstvo

Analiza stanja

- Na območju MOL vse tri ravni zdravstva (terciarna, sekundarna in primarna)
- v ostalih občinah LUR prevladuje primarna raven zdravstva (t.j.zdravstveni domovi, zdravstvene postaje in zasebni zdravstveni delavci)
- V teh občinah so zdravstvene ustanove kot so ambulante, lekarne, zdravstveni domovi in zdravstvene postaje večinoma locirani v občinskih središčih.
- V nekaterih primerih zdravstveni domovi zagotavljajo osnovno oskrbo prebivalcem več občin

Ključni problemi

- MOL - Klinični center: zgoščevanje / problem prometa.
- druge občine LUR prezasedenost kapacitet ambulant in zdravstvenih domov tudi kot posledica velikega priseljevanja; Izgradnja kapacitet ni sledila temu toku.
- Z novo teritorialno ureditvijo naj bi se osnovna zdravstvena oskrba predvsem v manjših občinah, ki mejijo na MOL, poslabšala (vir: razgovori v občinah)

Zdravstvena dejavnost v LUR – stanje

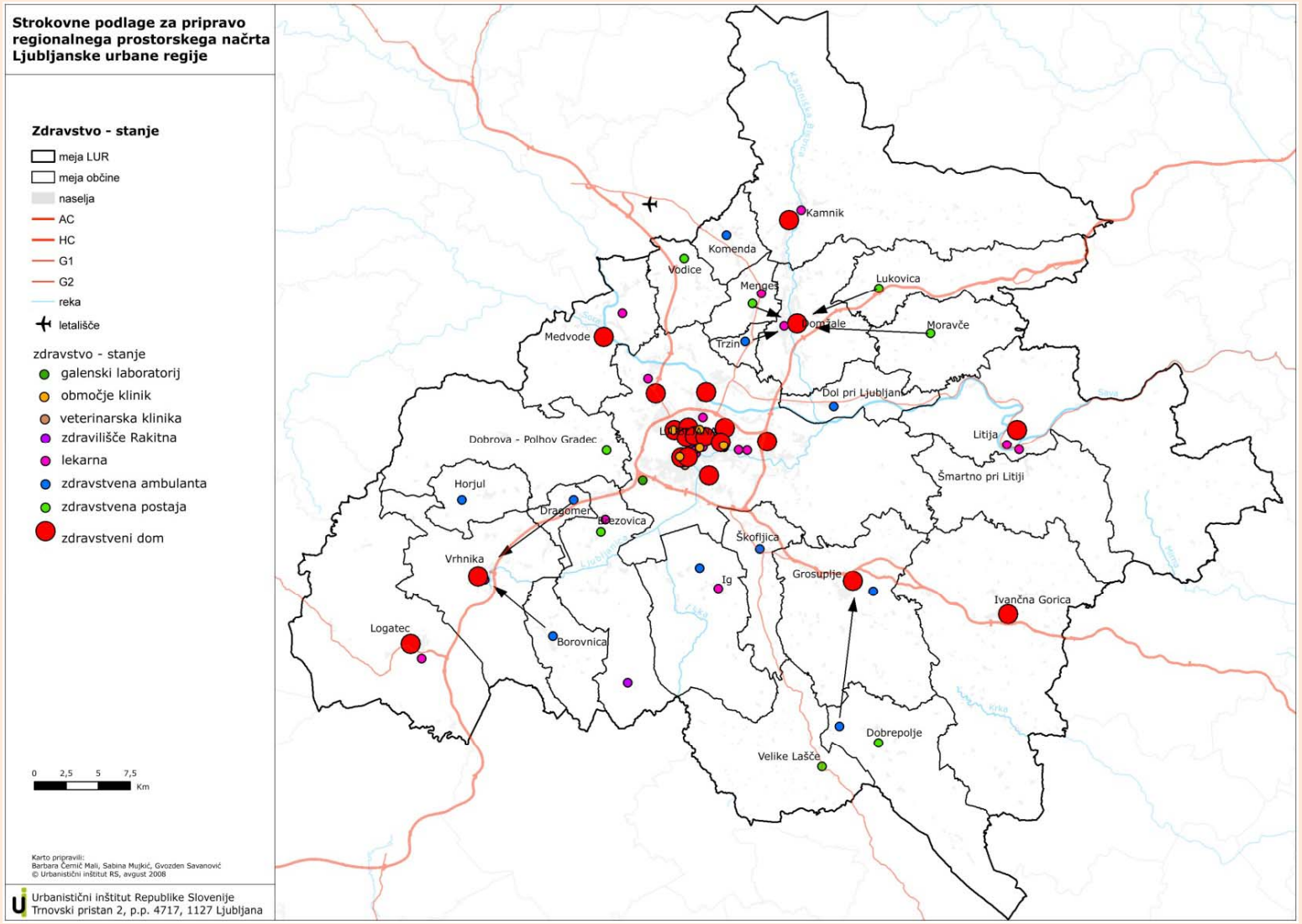

Socialno varstvo

Storitve, ki jih opredeljuje zakon o socialnem varstvu so

1. prva socialna pomoč,
2. osebna pomoč,
3. pomoč družini,
4. institucionalno varstvo,
5. vodenje in varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji.

+ po Nacionalnem programu socialnega varstva nova storitev t.j. socialna preventiva.

- Ker oblikujemo strokovne podlage za pripravo regionalnega prostorskega načrta se osredotočimo na storitve institucionalnega varstva.
- Sedanja demografska slika LUR + izrazito veliko povpraševanje po storitvah namenjenih oskrbi starejših + demografske projekcije narekujejo, da pozornost nadalje usmerimo predvsem na zagotavljanje oskrbe za starejše.
- Po obliki stanovanjskega varstva za stare ljudi zasledimo v območju naslednje načine bivanja: zavodsko bivanje, individualno bivanje in dnevno bivanje.

Primerjava med kapacitetami domov za starejše in povpraševanjem

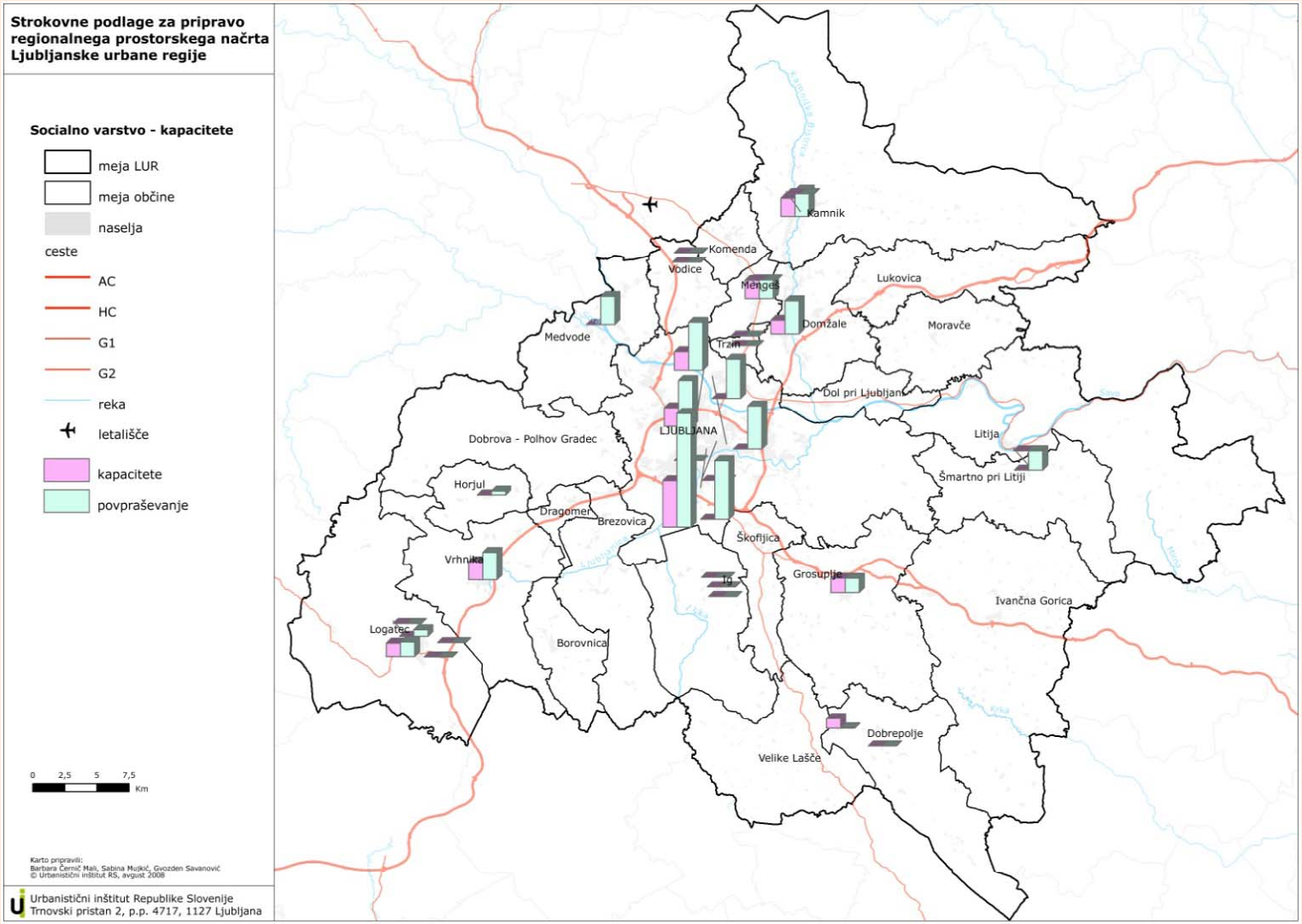

Planirane oblike in lokacije stanovanjske oskrbe starejših

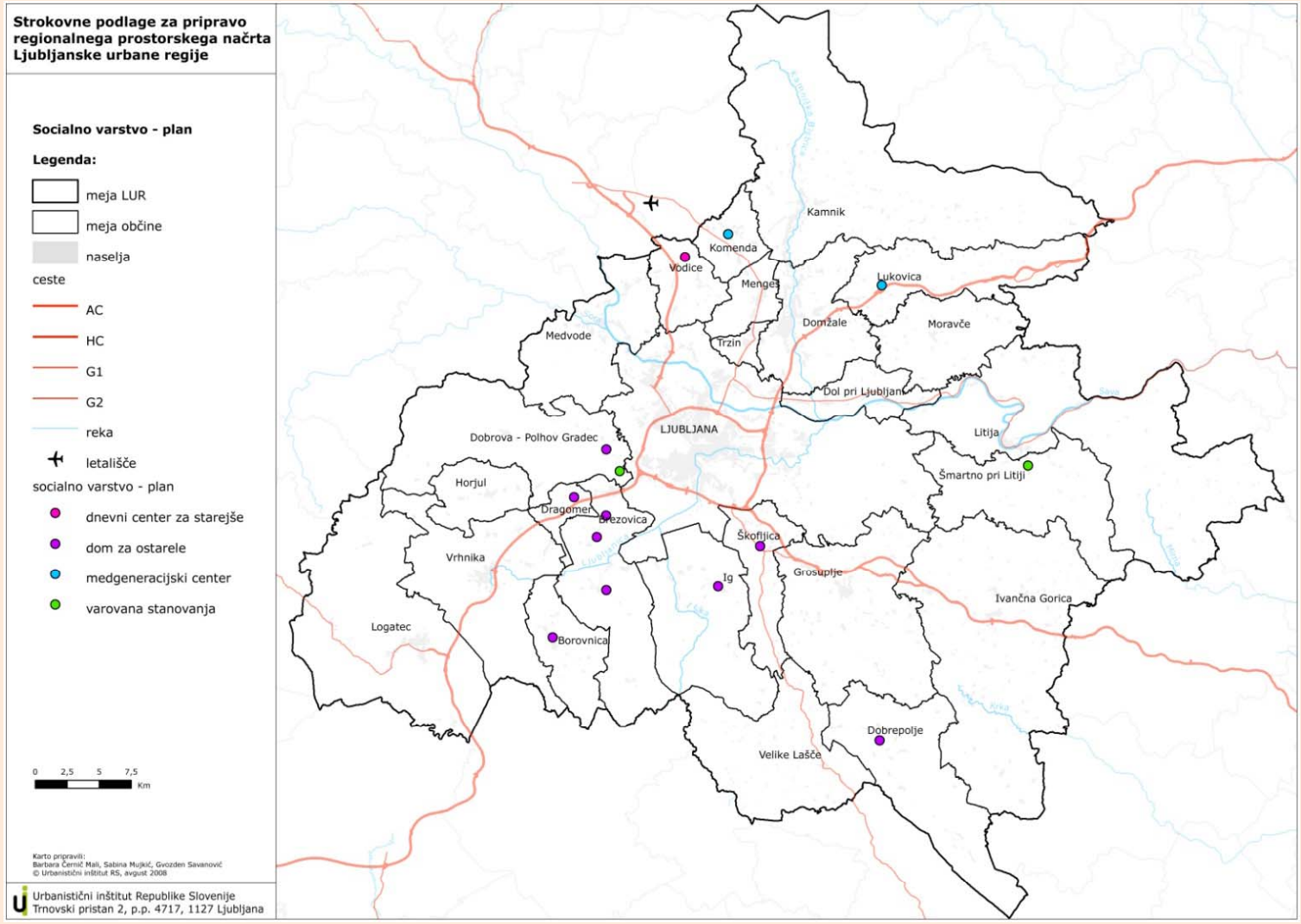

Kultura

- RRP kot slabosti izpostavlja, da so kulturne organizacije med seboj slabo povezane, to pa vpliva na slabšo dostopnost kulturnih dogodkov tako v mestih kot tudi na podeželju ter na izkoriščenost kulturne infrastrukture.
- Za kulturne dejavnosti v prostoru, razen za knjižnice ni standardov, ki bi zagotavljali število in pestrost ustanov glede na število prebivalcev ali velikost naselja.
- Največja koncentracija kulturnih institucij nacionalnega, regionalnega, mestnega in lokalnega pomena je v MOL
- Številne občine imajo zanimive kulturne programe in prireditve, kulturna društva ipd., pogosto problemi prešibke promocije in slabega povezovanja
- Številni potenciali za razvoj kulturnega turizma ostajajo še neizkoriščeni.

Javni zavodi na področju kulture v območju LUR

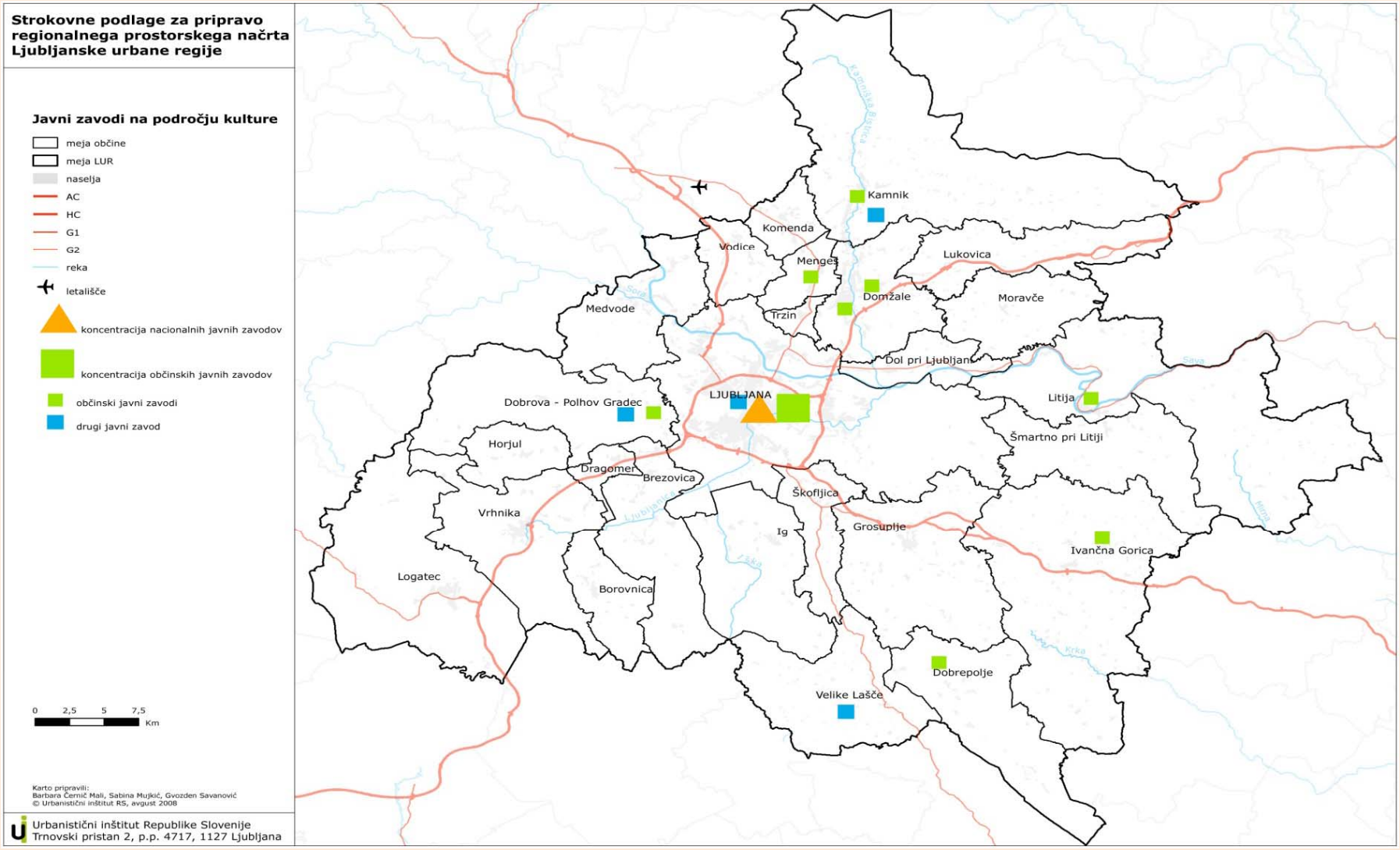

Državna in javna uprava

- Ožje območje MOL – problem koncentracije in razpršenosti v območju mestnega središča.
- V okviru upravnih enot znotraj LUR so v občinskih središčih enote in izpostave ministrstev in drugih organov (Uradi in izpostave v okviru zavodov za zaposlovanje, zdravstveno zavarovanje, socialno delo, geodetske uprave, Ministrstva za notranje zadeve, inšpektoratov ipd.)
- Na območju nekaterih občin (npr. Logatec, Vrhnika) se planira v izgradnja upravnih centrov, v katerih bodo bodisi le izpostave državnih organov ali pa, v primeru javno-zasebnih partnerstev tudi ostale storitve zasebnega sektorja.

E-uprava

- V času priprave pričujočih strokovnih podlag je že dokaj uspešno zaživel projekt E-uprava, vendar se spletne strani oz. ponudba storitev občin se med seboj še vedno močno razlikujejo, predvsem glede
  - obsega informacij, ki jih nudijo
  - preglednosti informacij.
  - ažuriranosti podatkov
  - načina dostopa (obrazci so na primer na voljo v obliki ,v katero ni mogoče neposredno vpisovati)
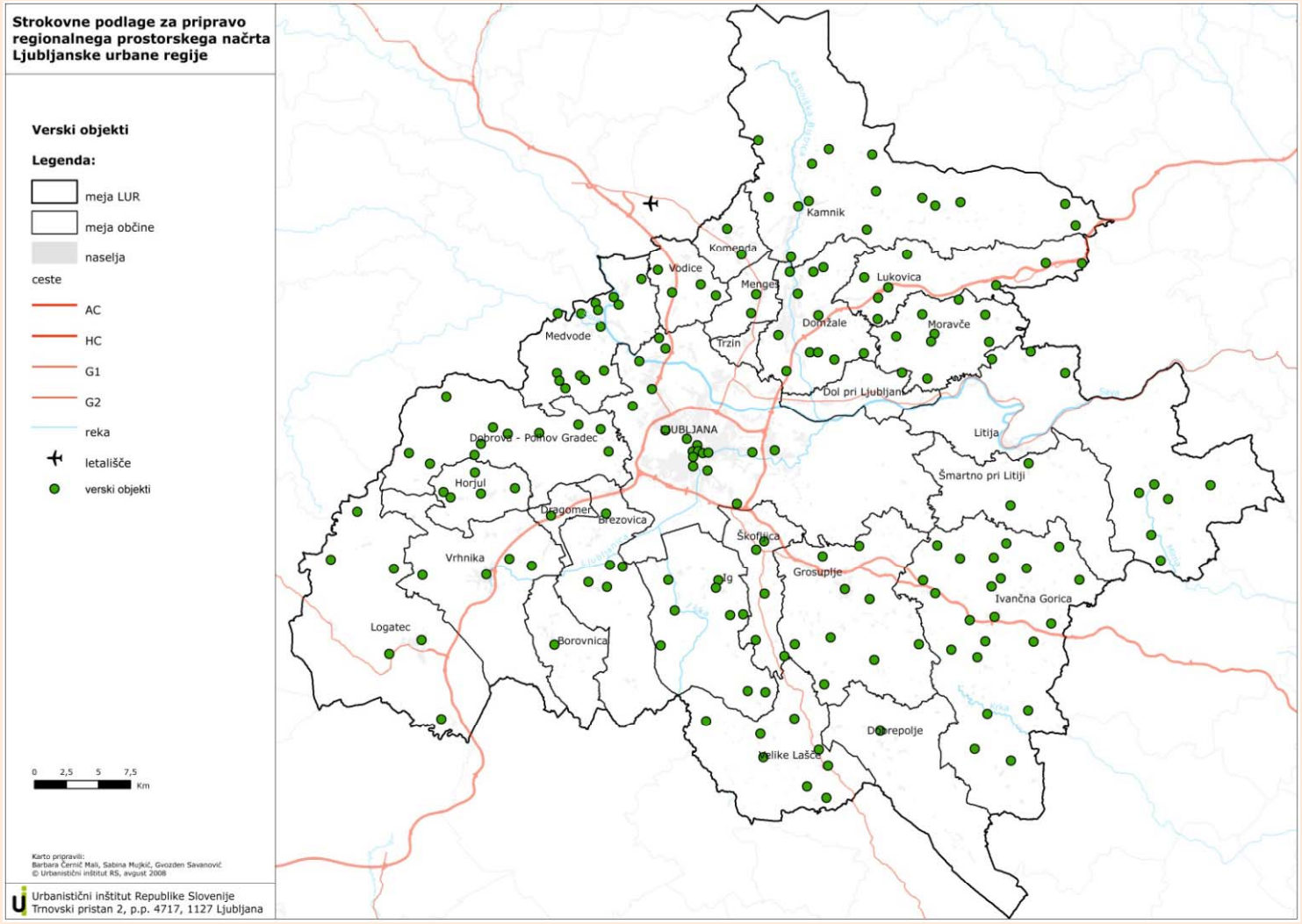
Verske dejavnosti Lokacija verskih dejavnosti – stanje